

תשעה באב תשפ"ב – תקציר הלכות

1. אין מנהגי אבלות בשבת (שו"ע תקנ"ד יט) ולכן:
 - א. מתרחצים כרגיל ולובשים בגדי שבת.
 - ב. הנוהגים להתגלח בימי בין-המצרים, טוב להימנע מתספורת וגילוח בערב שבת חזון (שו"ע תקנ"א יד. שו"ת יחיה דעת ג לט, חזון עובדיה עמ' רכד)
 - ג. גם לאחר חצות היום מותר ללמוד תורה כרגיל (משנ"ב תקנ"ג י', כה"ח תקנ"ג ס"ק יח)
 - ד. מותר לאכול בשר ולשתות יין (שו"ע תקנ"ב י')
 - ה. סעודה שלישית נערכת כרגיל כולל מאכלי בשר, זימון וזמירות שבת (שו"ע תקנ"ב י', משנ"ב תקנ"ב ס"ק כג, שמירת שבת כהלכתה נו יד)
2. הערכות לצום:
 - א. יש להכין לפני כניסת השבת בגדים לא מכובסים ליום התענית.
 - ב. אומרים אב הרחמים בתפילת מוסף (משנ"ב תקנ"ב ס"ק יב).
 - ג. אין אומרים 'צדקתך' במנחה (שו"ע תקנ"ב יב)
 - ד. ניתן לשתות כדורים להקלת הצום בשבת (שו"ת ציץ אליעזר יא לז א)
3. מעבר משבת לצום תשעה באב (שנדחה) נעשה באופן הדרגתי:
 - א. שקיעה (19:34) – סיום אכילה וברכת המזון (רמ"א תקנ"ב י', חזון עובדיה עמ' רסו), תחילת איסורי רחיצה, סיכה ולימוד תורה.
 - ב. צאת הכוכבים (19:56) - אמירת 'ברוך המבדיל בין קודש לחול', חליצת נעלי עור והחלפת בגדים (שו"ת יחיה דעת ה לח, הליכות שלמה טו יב הערה 4. ואילו בשמירת שבת כהלכתה כח הע' קעט כתב מהשקיעה ובפסקי תשובות תקנ"ג ז כתב מצאת השבת).
 - ג. צאת השבת (20:14) - מותר לעשות מלאכה.
4. מוצאי שבת:
 - א. תפילת ערבית תתאחר מעט, על מנת לאפשר הגעה לבית הכנסת לאחר יציאת השבת
 - ב. מלבד ברכה על הנר, אין מבדילים במוצאי שבת (שו"ע תקנ"א א).
 - ג. ההבדלה בבית הכנסת (הליכות שלמה טו כא) תהיה במהלך תפילת ערבית לפני קריאת 'איכה' (משנ"ב תקנ"ב ס"ק א).
 - ד. מי שלא בא לתפילה מברך על הנר 'בורא מאורי האש' (הליכות שלמה טו יד, שמירת שבת כהלכתה סב הע' צח, שו"ת יביע אומר או"ח ד כד ט).
 - ה. בתפילת ערבית של מוצאי שבת מוסיפים 'אתה חוננתנו', אך אין אומרים 'ויהי נועם', ופסוקי ברכה (שו"ע תקנ"ב ב).

5. מדיני הצום:

- א. איסור רחיצה וסיכה - להעביר הלכלוך מותר (טור או"ח סימן תקנ"ט ס"ק ט).
- ב. איסור נעילת הסנדל בנעליים מעור (טור או"ח תקנ"ט ס"ק טז).

6. דיני צום דחוי:

- א. מעוברות ומניקות – יש האומרים שלא צמות כלל בצום דחוי (שו"ת יביע אומר ה' מ', ובשו"ת יחווה דעת ג' מ' כתב שאם יכולות יתענו עד חצות היום (12:45) כדי שלא לפרוש מן הציבור), ויש שהתירו לאכול כבר כשמתחילות להרגיש חולשה או הרגשה רעה (הלכות חגים לגר"מ אליהו, ביאור הלכה תקנ"ט, פניני הלכה י"ב). יש האומרים שחולים סוכרתיים דינם דומה.
- ב. חולה, שצריך לאכול בתשעה באב - יעשה הבדלה קודם אכילתו ומוטב שלא יבדיל על היין אלא על משקים אחרים כגון מיץ ענבים או קפה (שמירת שבת כהלכתה סב מו, כה"ח תקנ"ט).
- מי ששותה מים – אינו מבדיל.

7. יום ראשון:

- א. דוחים את הנחת הטלית והתפילין משחרית (שו"ע תקנה א) למנחה.
- ב. אין אומרים 'תחנון' (שו"ע תקנ"ט ס"ק ד).

8. מוצאי הצום:

- א. בבית הכנסת עושים 'קידוש לבנה' בסיום תפילת ערבית.
- ב. עושים הבדלה על הכוס, ללא נר ובשמים (שו"ע תקנו א). אין אומרים "הנה אל ישועתי" ושאר פסוקים אלא כשמבדילים במוצאי שבת ולא כשמבדילים ביום חול, ומתחילים מברכת הגפן (שמירת שבת כהלכתה סב מד).
- ג. לספרדים - אין איסורי ומנהגי אבלות מיום ראשון בלילה, כולל אכילת בשר ושתייית יין (שו"ע תקנ"ח א, כה"ח תקנ"ח יט, חזון עובדיה עמ' תטו). האשכנזים ממתנינים עד לשני בבוקר (רמ"א תקנ"ח א). אך תספורת מותרת כבר מהלילה (משנ"ב תקנ"ח ס"ק ד).